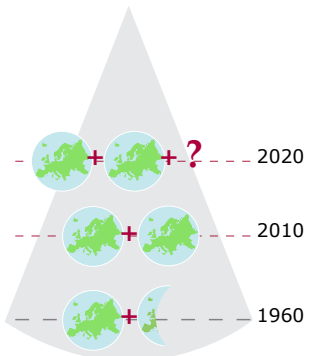

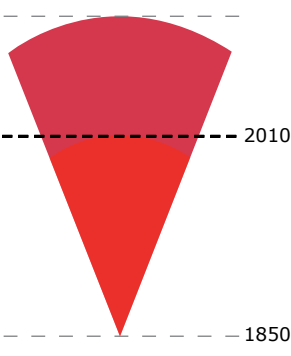
Παγκόσμια διάσταση

Σε παγκόσμιο επίπεδο απειλούνται με εξαφάνιση μεταξύ 12% και 55% συγκεκριμένων ομάδων σπονδυλωτών, ασπόνδυλων και φυτών. Η μείωση των άγριων ειδών σπονδυλωτών μεταξύ 1970 και 2006 είναι ιδιαίτερα σοβαρή στις τροπικές περιοχές (59%) και σε οικοσυστήματα γλυκού νερού (41%) (GBO3, 2010). Επί του παρόντος, προστατεύεται μόνο το 0,7% των ωκεανών (WDPA, 2010). Ο ρυθμός αποψίλωσης των τροπικών δασών μειώθηκε σχεδόν κατά 20% μεταξύ 2000 και 2010 (FAO), αλλά εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλός: 13 εκατομμύρια εκτάρια χάνονται κάθε χρόνο (επιφάνεια που ισοδυναμεί με την έκταση της Ελλάδας). Εν προκειμένω, η ζήτηση φυσικών πόρων από την Ευρώπη υπερβαίνει κατά πολύ τα γεωγραφικά όριά της.

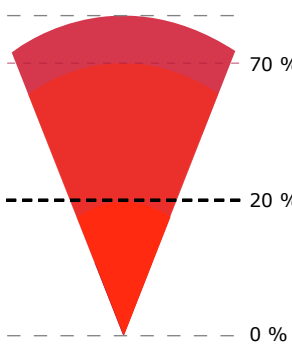

Το περιβαλλοντικό ίχνος της Ευρώπης — κλιμακώνεται ο παγκόσμιος αντίκτυπος Στην Ευρώπη καταναλώνεται σήμερα το διπλάσιο όσον είναι δυνατόν να παραχθούν στη γη και τις θάλασσές της. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του δικτύου Global Footprint Network (παγκόσμιο δίκτυο οικολογικού αποτυπώματος), το οικολογικό αποτύπωμα της Ευρώπης αυξήθηκε τα τελευταία 40 χρόνια κατά 33%. Η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει την παγκόσμια διάσταση της κατανάλωσης στην Ευρώπη.

«Τους λίγους τελευταίους αιώνες, οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες έχουν επιταχύνει στο 1000-πλάσιο τον ρυθμό εξαφάνισης των ειδών σε σύγκριση με τον προγενέστερο ρυθμό που ήταν ο φυσιολογικός κατά την εξέλιξη στη Γη» (MA,2005).

Οξίνιση των ωκεανών - τα πρώτα σημάδια επιπτώσεων στην τροφική αλυσίδα Σε παγκόσμιο επίπεδο, η οξύτητα των ωκεανών αυξήθηκε τα τελευταία 150 χρόνια κατά 30%, κυρίως λόγω της αύξησης των εκπομπών CO₂ (UNEP, Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον). Η αυξημένη οξύτητα στο θαλάσσιο περιβάλλον επηρεάζει την επιβίωση πολλών θαλάσσιων οργανισμών, με πιθανά επακόλουθα σε πολλά είδη που τρέφονται με αυτούς.

Κοραλλιογενείς υφάλι - μια παραμελημένη ευθύνη της ΕΕ Το 20% των τροπικών κοραλλιογενών υφάλων όλης της υψηλίου έχουν ήδη απολεσθεί και κινδυνεύει επιπλέον ποσοστό 50%. Περισσότερο από το 10% των παγκόσμιων κοραλλιογενών υφάλων βρίσκονται στα υπερπόντια εδάφη των κρατών μελών της ΕΕ (IUCN, Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης και των Φυσικών Πόρων).

Γραμμή αφετηρίας για τη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη

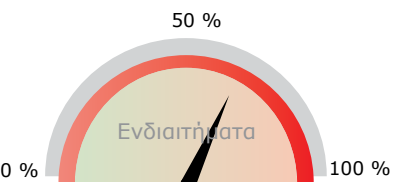
Ποια είναι η κατάσταση στην Ευρώπη το 2010;

Ενισχύονται οι ενδείξεις ότι η κατάσταση πολλών οικοσυστημάτων έχει φτάσει ή έχει ήδη ξεπεράσει το σημείο ανάκαμψης. Όπως μια αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 2°C πάνω από τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής θα οδηγούσε σε καταστροφικές κλιματικές αλλαγές, έτσι και η απώλεια της βιοποικιλότητας πέρα από ορισμένα όρια θα έχει σοβαρότερες συνέπειες για την επιβίωση στη Γη. Αν και τα όρια αυτά δεν έχουν ακόμη καθοριστεί, είναι πλέον σαφές για την επιστημονική κοινότητα ότι ο σημερινός ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας θέτει σε κίνδυνο τη μελλοντική ευημερία των πολιτών της ΕΕ και ολόκληρου του κόσμου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010).

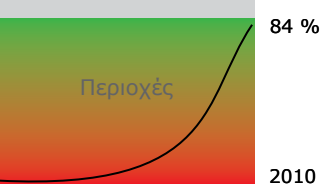
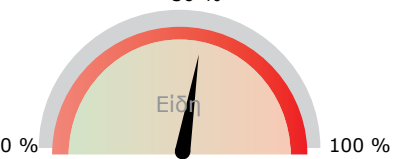
Είδη που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο εξαφάνισης Έως 25% των ευρωπαϊκών ειδών ζώων — συμπεριλαμβανομένων θηλαστικών, αμφιβίων, ερπετών, πτηνών και πεταλούδων — αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της εξαφάνισης και, συνεπώς, έχουν ενταχθεί στον Κόκκινο Κατάλογο της IUCN για την περιφέρεια της ΕΕ.

Κακή κατάσταση διατήρησης Θεωρείται κακή η κατάσταση διατήρησης του 62% των ενδιαιτημάτων και του 52% των ειδών που καλύπτονται από την οδηγία της ΕΕ για τα ενδιαιτηματα (ΕΟΠ-Ευρωπαϊκό θεματικό κέντρο για τη βιοποικιλότητα (ETC/BD), 2009).

Ολοκληρώθηκε σχεδόν ο χαρακτηρισμός περιοχών Natura 2000 Έχει σχεδόν ολοκληρωθεί ο χαρακτηρισμός χερσαίων τόπων της Ευρώπης ως περιοχών Natura 2000. Χρειάζεται να καταβληθούν πολύ περισσότερες προσπάθειες για τον χαρακτηρισμό των θαλάσσιων περιοχών (ΕΟΠ-Ευρωπαϊκό θεματικό κέντρο για τη βιοποικιλότητα (ETC/BD), 2010).

Οικοσυστήματα Υπηρεσίες	Γεωργικά οικοσυστήματα	Δάση	Λειμώνες	Χερσότοποι και Λόχμες	Υγροβιότοποι	Λίμνες και ποταμοί
Που προσφέρουν						
Εσοδείες/Ξυλεία	↓	↑			↓	
Ζωικό κεφάλαιο	↓	=	=	=	↓	
Μη καλλιεργούμενα τρόφιμα	=	↓	↓		=	
Καύσιμη Ξυλεία		=		=		
Αλιεύματα					=	=
Υδατοκαλλιέργεια					↓	↓
Γενετικούς πόρους	=	↓	↓	=	=	
Γλυκό νερό		↓			↑	↑
Ρυθμιστικές υπηρεσίες						
Επικονίαση	↑	↓	=			
Ρύθμιση του κλίματος		↑		=	=	=
Ρύθμιση ζιζανίων	↑		=			
Ρύθμιση διάβρωσης		=	=	=		
Ρύθμιση υδάτων		=		↑	↑	=
Καθαρισμός υδάτων					=	=
Ρύθμιση κινδύνων					=	=
Πολιτιστικές υπηρεσίες						
Αναψυχή	↑	=	↓	↑	↑	=
Αισθητική απόλαυση	↑	=	=	=	↑	=

Κατάσταση την περίοδο 1990–σήμερα

■ Βελτίωση

■ Μικτή εξέλιξη

■ Υποβάθμιση

■ Άγνωστο

□ Άνευ αντικειμένου

Υπηρεσίες που προσφέρουν τα οικοσυστήματα στην ΕΕ

Συνεχίζεται η υποβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρουν τα οικοσυστήματα Οι περισσότερες από τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα οικοσυστήματα στην Ευρώπη κρίνονται «υποβαθμισμένες» - δηλαδή τα οικοσυστήματα δεν είναι πλέον ικανά να προσφέρουν τη βέλτιστη ποιότητα και ποσότητα των βασικών υπηρεσιών, όπως επικονίαση των καλλιεργιών, καθαρό αέρα και νερό, καθώς και έλεγχο των πλημμυρών ή της διάβρωσης (ερευνητικό έργο RUBICODE 2006-2009, πλν των θαλάσσιων οικοσυστημάτων).

Εξέλιξη μεταξύ των περιόδων

- ↑

Θετική μεταβολή μεταξύ των περιόδων 1950–1990 και 1990 – σήμερα
- ↓

Αρνητική μεταβολή μεταξύ των περιόδων 1950–1990 και 1990 – σήμερα
- =

Καμμία μεταβολή μεταξύ των δύο περιόδων

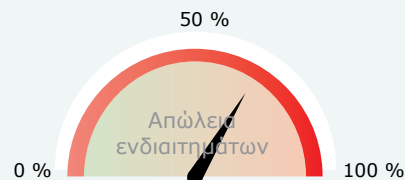
Απειλές

Οι κύριες αιτίες απώλειας της βιοποικιλότητας είναι οι μεταβολές των φυσικών ενδιαιτημάτων. Τα κύρια αίτια των μεταβολών αυτών είναι: τα συστήματα εντατικής γεωργικής παραγωγής και η εγκατάλειψη γαιών • τα κατασκευαστικά έργα και οι μεταφορές (κατακερματισμός) • η υπερεκμετάλλευση των δασών, των ωκεανών, των ποταμών, των λιμνών και του εδάφους • η εισβολή χωροκατακτητικών ξένων ειδών • η ρύπανση και — ολόένα και περισσότερο — η κλιματική αλλαγή. Αυτές είναι απειλές που πρέπει να αντιμετωπίσει κάθε αποτελεσματική πολιτική διατήρησης και αποκατάστασης της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη.

Μείζον πρόβλημα: —

απώλεια ενδιαιτημάτων

Με απώλεια των ενδιαιτημάτων τους απειλούνται το 70% των ειδών (IUCN). Ο πληθυσμός πτηνών σε γεωργικές εκτάσεις μειώθηκε κατά 20-25% μεταξύ 1990 και 2007 (Eurostat, 2010).

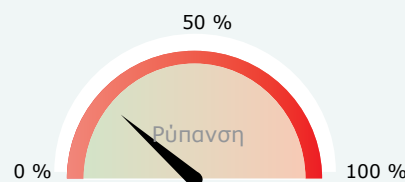
Υπερεκμετάλλευση — απαιτείται περισσότερη αειφορία

Το 30% των ειδών απειλούνται από την υπερεκμετάλλευση (IUCN). Για παράδειγμα: το 88% των αποθεμάτων αλιεύονται καθ' υπέρβαση της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης (Διεθνές Συμβούλιο για την Εξερεύνηση των Θαλασσών (ICES), 2008) και το 46% εκτός των ασφαλών βιολογικών ορίων, πράγμα που σημαίνει ότι τα αποθέματα δεν είναι δυνατόν να ανανεωθούν (ΕΟΠ, 2010).

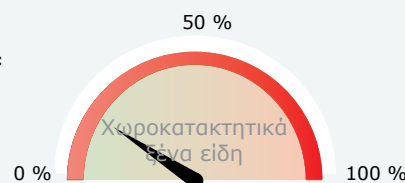
Ρύπανση - βελτιώσεις σε ορισμένες περιοχές

Παρά τις βελτιώσεις σε ορισμένες περιοχές, το 26% των ειδών απειλούνται από τα φυτοφάρμακα και τα αζωτούχα και φωσφορούχα λιπάσματα (IUCN).

Ένα επιδεινούμενο φαινόμενο: χωροκατακτητικά ξένα είδη

Το 22% των ειδών απειλούνται από χωροκατακτητικά ξένα είδη (Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης, IUCN).

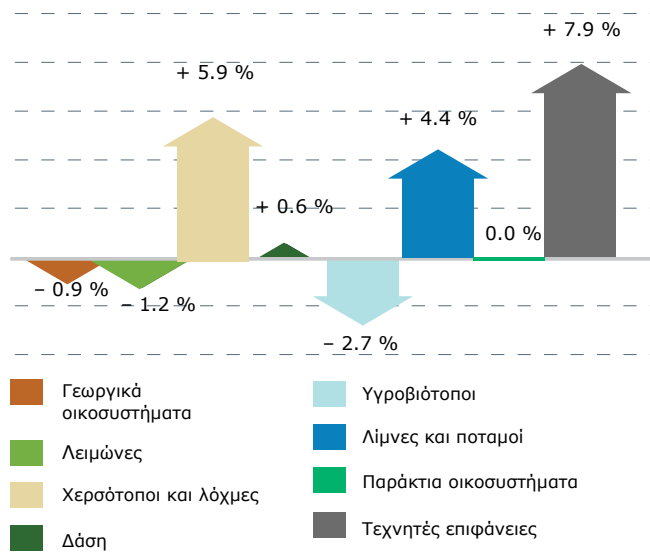

Κλιματική αλλαγή

Παρατηρούνται μετατοπίσεις της κατανομής των ενδιαιτημάτων και των ειδών, καθώς και απεργήμωση. Η κλιματική αλλαγή αλληλεπιδρά με άλλες απειλές και, συχνά, τις επιδεινώνει.

Οικοσυστήματα

Μεταβολές των οικοσυστημάτων μεταξύ 1990 και 2006

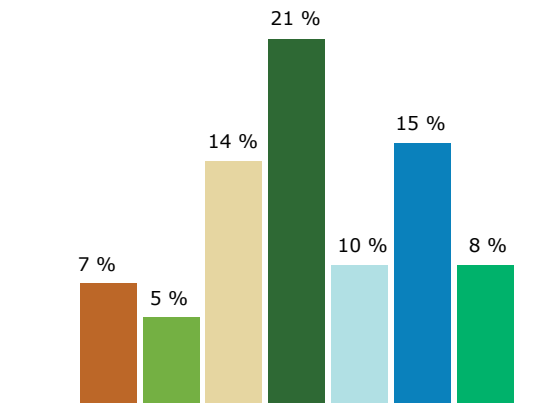

Συνεχίζεται η απώλεια φυσικών εκτάσεων

Σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη απογραφή εδαφοκάλυψης Corine (ΕΟΠ, 2010), σε όλη την Ευρώπη συνεχίζεται η επέκταση των τεχνητών επιφανειών (π.χ. εξάπλωση των πόλεων, των υποδομών) και των εγκαταλελειμμένων εκτάσεων, εις βάρος της γεωργικής γης, των λειμώνων και των υγροτόπων. Συνεχίζεται η μετατροπή των φυσικών λειμώνων σε αρόσιμες εκτάσεις και οικιστικές περιοχές. Η απώλεια των υγροτόπων έχει επιβραδυνθεί (απώλεια σχεδόν 3% τα τελευταία 16 χρόνια), αλλά η Ευρώπη είχε ήδη απολέσει περισσότερο από το ήμισυ των υγροτόπων που διέθετε πριν από το 1990. Εκτατικά καλλιεργούμενη γεωργική γη αποτελεί αντικείμενο εντατικότερων μορφών καλλιέργειας και, τμήματά της, μετατρέπονται σε δάσος.

Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων με τους σημερινούς ρυθμούς επιφέρει σταθερά μείωση της βιοποικιλότητας και υποβάθμιση των οικοσυστημάτων. Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως προστατευόμενες δεν αρκεί από μόνος του για να σταματήσει αυτή η φθίνουσα πορεία. Η βιοποικιλότητα πρέπει να ενσωματωθεί περαιτέρω σε άλλες σχετικές πολιτικές (στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της ενέργειας, των μεταφορών, της ανάπτυξης και στις διαρθρωτικές πολιτικές). Για την παρακολούθηση της προόδου και τη μέτρηση των τάσεων μετά το 2010, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν αναπτύξει «γραμμή αφετηρίας» — δηλαδή αποτύπωση της σημερινής κατάστασης της βιοποικιλότητας — η οποία θα αποτελέσει τη βάση τεκμηρίωσης που είναι απαραίτητη για να κλιμακωθεί η δράση της ΕΕ με σκοπό να αντιμετωπιστεί τώρα η κρίση που διέρχεται η βιοποικιλότητα παγκοσμίως. Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να ανατρέξετε στο δικτυακό τόπο: www.biodiversity.europa.eu.

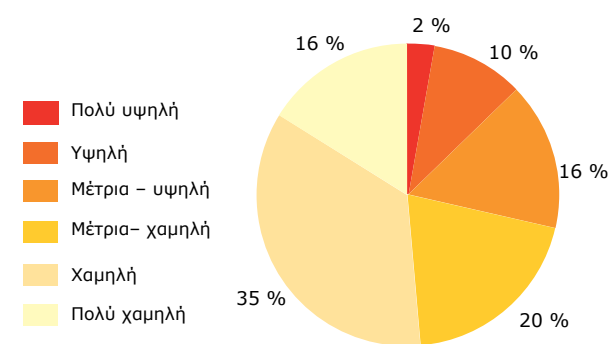
Ικανοποιητική η κατάσταση διατήρησης ενδιαιτημάτων

Ενδιαιτήματα σε οικοσυστήματα — συνολικά κακή κατάσταση διατήρησης

Κατά την έκθεση προόδου για την περίοδο 2001-2006, σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας για τους οικοτόπους (ενδιαιτήματα), είναι κακή η κατάσταση διατήρησης των ειδών και των ενδιαιτημάτων που είναι χαρακτηριστικά των κύριων οικοσυστημάτων. Ανάλογα με το οικοσύστημα, το ποσοστό των ενδιαιτημάτων σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης κυμαίνεται μεταξύ 5 και 21%.

Κατακερματισμός στην ΕΕ-27 (% της συνολικής επιφάνειας)

Ο κατακερματισμός απειλεί την πράσινη υποδομή της ΕΕ

Ο κατακερματισμός του 30% σχεδόν της γης της ΕΕ-27 είναι μετρίου - υψηλού έως πολύ υψηλού βαθμού και οφείλεται στη εξάπλωση των πόλεων και στην ανάπτυξη των υποδομών. Ο κατακερματισμός επηρεάζει τη συνδεσιμότητα των οικοσυστημάτων καθώς και την υγεία και την ικανότητά τους να παρέχουν υπηρεσίες (ΕΟΠ, Ευρωπαϊκό θεματικό κέντρο για τη χρήση γης και τις χωρικές πληροφορίες (ETC/LUSI), 2010).